

Nr 348.

Av herr **Håstad**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 180, angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning.*

Nu gällande ordning beträffande försvarsgrenschefernas ställning till försvarsgrensförvaltningarna karakteriseras därav, att, utom vid flygvapnet, försvarsgrenschef i de hänseenden, där han över huvud ansetts böra befatta sig med förvaltningsbestyr, inträder såsom chef för vederbörlig förvaltningsmyndighet. Särskilda utskottet vid 1936 års riksdag, som ägnade en ingående behandling åt förevarande spörsmål, framhöll i sitt utlåtande nr 1, att utskottet funne det vara av stor vikt, att i en blivande instruktion klart och otvetydigt angäves de ärendesgrupper, i fråga om vilka försvarsgrenschef borde fatta förvaltningsbeslut. I överensstämmelse härmed ha föreskrifter härom intagits i nu gällande instruktioner för armé- och marinförvaltningarna. Vad flygvapnet angår, bibehölls enligt 1936 års försvarsbeslut, säkerligen bl. a. på grund av vapnets begränsade organisation, den tidigare rådande ordningen med chefen för flygvapnet som chef jämväl för flygförvaltningen.

De ärendesgrupper i vilka försvarsgrenschef borde inträda såsom förvaltningschef angävos i förenämnda utskottsutlåtande i huvudsak vara: anslagsäskanden, uppgörande av stater, bestämmelser rörande försvarsgrenens utbildning, utrustning och krigsberedskap samt fastställande av vissa modeller.

Dessa ärenden torde innefatta de områden, inom vilka en försvarsgrenschef bör befatta sig med förvaltningsbestyr. Han äger nämligen därjämte att till förvaltningarna utfärda de militära anvisningar och föreskrifter, som han finner erforderliga för främjande av försvarsgrenens utbildning, utrustning och krigsberedskap ävensom att från förvaltningsmyndigheterna inforra yttranden och påkalla utredningar m. m.

1941 års förvaltningsutredning föreslog bland annat, att på grund av flygvapnets framtida omfattning och därmed förenad ökning av förvaltningsuppgifterna flygvapenchefens omedelbara chefskap över flygförvaltningen skulle upphöra och en särskild chef inrättas för flygförvaltningen, varigenom förhållandet i detta hänseende skulle bli likartat vid de tre försvarsgrenarna. I fråga om försvarsgrenschefernas ställning till försvarsgrensförvaltningarna föreslog utredningen i huvudsak samma bestämmelser som de nu vid armén och marinen gällande, dock med det tillägget att utöver nu instruktionsmässigt angivna ärendesgrupper försvarsgrenschef skulle kunna inträda såsom förvaltningschef även i andra frågor, vilka av försvarsgrenschef ansågos vara av den vikt eller av sådan principiell betydelse, att de borde av honom avgöras.

Propositionen nr 180 intager i förevarande fråga en annan ståndpunkt än såväl 1936 års riksdag som 1941 års förvaltningsutredning. Sålunda föreslås, att chefskapet över en försvarsgrensförvaltning regelmässigt skall läggas i vederbörande försvarsgrenschefs hand. Det framhålles dock, att i instruktionerna för försvarsgrensförvaltningarna böra angivas de viktigaste grupper av ärenden, som i regel skola avgöras under försvarsgrenschefens chefskap. Försvarsgrenschefen skulle dock äga att ingripa i förvaltningen i varje fall, då ett sådant ingripande för honom framstode såsom påkallat, varvid den nödvändiga begränsningen till väsentliga ting i sista hand måste lämnas åt hans omdöme.

Den ordning på hithörande område, som efter ingående överbägande av särskilda utskottet beslöts av 1936 års riksdag, skulle måhända vara i behov av ändring, därest erfarenheterna givit vid handen, att den beslutade ordningen icke verkat på ett tillfredsställande sätt. Detta skulle då främst ha kommit till uttryck däruti att försvarsgrenschefernas intentioner och önskemål med avseende på försvarsgrenarnas organisation och utrustning icke blivit på önskat sätt av förvaltningarna effektuerade, varför ett ökat ingripande i förvaltningsangelägenheterna från försvarsgrenschefernas sida skulle kunna vara påkallat. Så torde emellertid icke vara förhållandet och har veterligt icke heller från något håll gjorts gällande. De erfarenheter, som föreligga från såväl normala fredsförhållanden som beredskapstidens upp- rustning, torde i stället hava bestyrkt, att den av 1936 års riksdag beslutade ordningen varit väl avvägd och ägnad att förverkliga det avsedda syftet.

Om försvarsgrenschef skall äga att, när helst han så finner för gott, ingripa i förvaltningsärendena blir det, även om i instruktionerna utsäges att detta endast bör ske i ärenden av större vikt, främst beroende på vederbörande chefs läggning, i vilken omfattning ett dylikt ingripande kommer att ske. Den ene chefen kan se sakerna mera i stort, den andre kan vara en detaljernas man. För de verkliga förvaltningscheferna måste det skapa en känsla av osäkerhet att icke veta, om de skola anses äga befogenhet att själva fatta beslut eller om ett ärende till äventyrs skall avgöras av försvarsgrenschefen. Den senare kan ju nämligen icke följa det löpande arbetet och sålunda icke heller på förhand avgöra om han i ett visst ärende vill utöva beslutanderätten. Följden torde bliva, att en förvaltningschef i betydande omfattning måste rikta förfrågan till försvarsgrenschefen, huruvida denne önskar göra bruk av sin befogenhet som förvaltningschef eller icke. *Detta måste försena handläggningen och avtrubba viljan att taga ansvar.* Tveksamhet måste för övrigt ofta komma att råda om ett ärendes större eller mindre vikt. Detta kan nämligen icke mätas med ekonomiska mått. Särskilt på det tekniska men även på det administrativa området kunna ärenden, som till synes röra sig om detaljer, ha en mer vittomfattande innebörd än exempelvis tämligen betydande anskaffningsfrågor. Det måste därjämte sägas vara en för både militär och civil organisation säregen anordning, enligt vilken en chef, när helst en överordnad så påfordrar, kan sättas åt sidan och den överordnade inträda i hans ämbete.

Ett för den föreslagna nya förvaltningsorganisationen utmärkande drag angives vara, att ett ökat utrymme beredes åt teknisk och administrativ sakkunskap. Försvarsgrenscheferna kunna dock näppeligen förväntas besitta särskilda kvalifikationer i dessa hänseenden, då de ju torde utväljas med hänsyn till rent militära egenskaper. Det synes då icke vara följdriktigt att den särskilt sakkunnige och i realiteten funktionerande förvaltningschefen när som helst skall kunna ersättas av en på området icke fackkunnig.

Jag hemställer därför,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 180 måtte besluta att försvarsgrenschef skall inträda såsom chef för förvaltningsmyndighet blott i avgörandet av vissa instruktionsmässigt angivna ärendesgrupper i huvudsak enligt nu gällande ordning.

Stockholm den 10 april 1943.

Elis Håstad.
